

РАБІНОВИЧ ПЕТРО МОЙСЕЙОВИЧ,

доктор юридичних наук, професор кафедри теорії та філософії права Львівського національного університету імені Івана Франка, академік Національної академії правових наук України, Україна, м. Львів
e-mail: rmpetro2009@gmail.com

УДК 342.7;341.231

До характеристики доктринальних джерел розбудови міжнародних органів з контролю за дотриманням державами прав людини («піонерський» проект професора Г. Лаутерпахта — випускника Львівського університету)

У статті обґрунтовано, що саме Герш Лаутерпахт (який здобув юридичну освіту у Львівському університеті) уперше розробив детальний проект спеціального органу ООН для контролю за дотриманням державами її Міжнародного білля прав людини. Висвітлено і стисло прокоментовано основні положення цього проекту, декотрі з яких згодом було реалізовано, так чи інакше, у міжнародних правозахисних актах всесвітнього чи регіонального рівня.

Ключові слова: Г. Лаутерпахт, Міжнародний білля прав людини, Загальна декларація прав людини, Організація Об'єднаних Націй, Вища комісія з прав людини.

Вступні зауваги¹. Наступного року весь цивілізований світ відзначатиме унікальний ювілей: 70-річчя Загальної декларації прав людини

(далі – ЗДПЛ). І одним з аспектів цього відзначення, мабуть, буде висвітлення питання про те, хто ж не тільки вперше сформулював чимало положень цього епохального міжнародного акта (причому ще за декілька років до ухвалення його ООН у 1948 р.), а й водночас детально запроектував між-

¹ Автор висловлює щире подяку кандидату юридичних наук О. Кресіну та магістру права В. Особі за інформаційне сприяння у підготовці цієї статті.

народний механізм забезпечення його виконання.

Взагалі кажучи, пропозиції надати основоположним (невід'ємним, «природним») правам людини міжнародного статусу і закріпити його в міжнародному документі неодноразово висловлювались (як констатовано у науковій літературі з цього питання [1]) декількома європейськими авторами та й неурядовими організаціями ще з 20-х років минулого століття. Так, восени 1928 р. у розташованому в Парижі Інституті міжнародного права було підготовлено проект під назвою «Декларація міжнародних прав людини», який складався з преамбули та 6 статей. У квітні 1929 р. його було схвалено на пленарній сесії цього Інституту, що відбувалася у Нью-Йорку (США), та опубліковано у пресі. Основним проектантом цього акта був громадянин Росії – юрист-дипломат А. Мандельштам (він у 1917 р. емігрував до Франції і, працюючи у згаданій установі, ініціював і за участю своїх колег розробив зазначений документ). Пізніше ця Декларація публікувалась, зокрема, у декількох журнальних статтях, у збірці праць А. Мандельштама (1930–1934) та в інших виданнях. Автор Декларації стверджував, що вона долає положення про абсолютний характер суверенітету держави та «відкриває нову еру в міжнародному праві». Виступаючи у 1933 р. на асамблеї Міжнародного союзу асоціацій Ліги Націй, А. Мандельштам пропонував, аби ця організація ініціювала конференцію усіх держав задля розроблення універ-

сальної конвенції щодо міжнародного захисту прав людини [1, с. 452–454].

Другим епізодом такого гатунку стало схвалення Французькою лігою людських прав (у липні 1936 р.) на конгресі у Діжоні Додатку до Декларації прав людини і громадянина, який складався з преамбули і 14 статей. У першій з них проголошувалося, що «міжнародний захист людських прав має бути універсально організованим та гарантованим у такий спосіб, аби жодна держава не могла скасувати існування таких прав у будь-якої людини, котра перебуває на її території» [1, с. 454].

І, нарешті, третьою помітною спробою в означеному напрямі був підготовлений у жовтні 1939 р. англійським автором Г. Веллсом (H. Wells) документ за назвою «Декларація прав людини», який складався з великої преамбули та 10 статей. Автору вдалося, разом із однодумцями, організувати досить широке її обговорення у пресі, представлення лідерам великих держав та публікацію 10 мовами майже у 30 країнах [1, с. 464–468].

Хоча поодинокі зарубіжні фахівці й пропонували у 20–30-х роках не тільки ухвалити міжнародний акт з прав людини, а й створити «механізм» його забезпечення, однак – наскільки мені відомо нині – тільки професор Кембриджського університету Г. Лаутерпахт уперше в міжнародно-правовій літературі розпрацював досить детальний проект такого механізму і описав його у заключних розділах своєї книги «Міжнародний білл прав людини», опублікованої у червні 1945 р. у США

видавництвом Колумбійського Університету [2].

Декілька років тому – після вивчення означеної праці Г. Лаутерпахта і прискіпливого порівняння тексту її VI розділу (також названого «Міжнародний білль прав людини») із англomовним текстом ЗДПЛ – мені вже довелося оприлюднити своє припущення про те, що саме цей учений був першим доктринальним проектантом і самої ЗДПЛ. (До речі, як відомо, означений документ ООН почав офіційно розроблятися її Комісією з прав людини у 1947 р. першопочатково саме під назвою «Міжнародний білль прав людини»; причому наведені сучасним лідером вітчизняного міжнародного права, доктором юридичних наук, професором, суддею Європейського суду з прав людини у відставці В. Г. Буткевичем архівні матеріали [3, с. 252] свідчать про те, що згадану книгу Г. Лаутерпахта отримав кожен член відповідної робочої групи, створеної цією Комісією.) Мої подальші пошуки (зокрема, консультації з провідним на сьогодні знавцем життя і творчості Г. Лаутерпахта – професором Лондонського університетського коледжу Філіпом Сендсом¹) не дали підстав спростувати таке припущення.

¹ Ф. Сендс у 2013 р. організував перевидання у Лондоні згаданої книги, «озброївши» її своєю ґрунтовною двадцятисторінковою передмовою [4]; а у 2016 р. опублікував власну блискучу науково-публіцистичну працю про життєдіяльність випускників Львівського університету 20-х років, фундаторів міжнародного права прав людини – Г. Лаутерпахта та Р. Лемкіна (рецензія на неї друкуються у цьогорічному номері журналу «Право України»).

Отож, спочатку дозволю собі стисло нагадати основні результати нашого попереднього дослідження, котрі вперше були опубліковані в Україні декілька років тому [5]. Після порівняння названих текстів виявилось, що досить значна частина праволюдних положень ЗДПЛ (понад 40 відсотків!) збігається – чи то змістовно, чи то навіть текстуально – із авторським проектом професора Г. Лаутерпахта. Якщо ж зважити ще й на ті положення його книги, які викладені у наступних її розділах (скажімо, щодо прав людини на: власність, імміграцію, справедливий рівень заробітної плати, щотижневий відпочинок, оплачувану відпустку, збереження культурної самобутності), то загальний внесок Г. Лаутерпахта – хай, так би мовити, й заочний – у запровадження в ЗДПЛ численних праволюдних положень виявиться ще вагомим.

Але у професора Г. Лаутерпахта був, як зазначалось вище, ще один соціальний «винахід» світового значення (про який у тодішній моїй публікації, щоправда, не йшлося).

І ось тепер, коли наближається 70-річний ювілей ЗДПЛ (а цього року до того ж виповнюється 120 років від дня народження цього класика – і, можна без перебільшення сказати, одного з фундаторів – сучасного міжнародного права прав людини), видається вельми доречним схарактеризувати і другий його унікальний проект: опис пропонованої ним міжнародної правозахисної інституції всесвітнього рівня, що утворилася й функціонує під егідою ООН.

Основні ідеї Г. Лаутерпахта щодо створення Вищої комісії з прав людини. Прикметною особливістю запроєктованого Г. Лаутерпахтом у згаданій книзі Міжнародного білля прав людини було те, що у ньому був не тільки викладений перелік основоположних прав людини, але й також конструювався спеціальний орган ООН із всесвітнього контролю за дотриманням цього Білля усіма державами, які його підписали. Останньому питанню були безпосередньо присвячені дві заключні статті Білля – 18 і 19. Вони були досить розгорнуто (на 20 сторінках!) конкретизовані й прокоментовані автором у заключній частині його твору (яку, до речі, професор Ф. Сендс дуже влучно назвав «серцем» цього твору).

Насамперед наведу означені статті Лаутерпахтівського проекту Білля.

Стаття 18

Міжнародний Білля Прав Людини є невід'ємною частиною Прав Націй. Він перебуває під гарантією Організації Об'єднаних Націй світу. Його дотримання повинно бути предметом розгляду для всіх Об'єднаних Націй.

Стаття 19

У рамках політичної організації Об'єднаних Націй світу має бути створена Вища комісія з нагляду за дотриманням Міжнародного білля прав людини.

Комісія має складатися з незалежних осіб найвищих якостей, призначених Радою Організації Об'єднаних Націй. Роботу Комісії забезпечує Секретаріат, який формується Президентом Комісії.

Комісія збиратиме інформацію і прийматиме скарги та подання щодо дотримання Міжнародного білля прав людини. Комісія, у справі таких клопотань, зможе спілкуватися й отримувати зауваження (судження, думки) від зацікавлених держав. Комісія повинна подавати щорічні доповіді Раді Організації Об'єднаних Націй і, в разі необхідності, привертати увагу Ради до таких порушень Білля, які можуть спонукати до певних дій Раду Організації Об'єднаних Націй.

Право окремих осіб і організацій на звернення до Вищої комісії у справі дотримання цього Білля не може бути заборонене або обмежене.

Отже, наведені статті запроєктованого професором Г. Лаутерпахтом Міжнародного білля з прав людини переконливо засвідчують, що він виходив передовсім із невідомої до того часу ідеї про те, що юридичний обов'язок забезпечувати й гарантувати права, передбачені Біллем, стосується не тільки тих держав, котрі його підписали як міжнародний договір, а й самої ООН. Цей Білля Г. Лаутерпахт називав «частиною Права Націй» [2, с. 194]. Звідси він робив радикальний висновок, що ООН має не тільки право, а й обов'язок контролювати держави – підписанти Білля щодо дотримання, непорушення ними основоположних людських прав [2, с. 196]. Такі ідеї, ясна річ, були на той час (як прямо підкреслював у книзі і Г. Лаутерпахт) справді революційними, радикальними, оскільки з них уперше випливало і право окремої людини скаржитись на державу до певної міжнародної інституції у разі ствердженого скаргж-

ником порушення державою тих прав, котрі фіксувались у Біллі [2, с. 78, 82, 94–95]. З такої новаторської фундаментальної ідеї, можна сказати, й почало виростати, формуватись міжнародне право прав людини як нова, найгуманістичніша галузь сучасного міжнародного права.

Орган для контролю за повсюдним і постійним дотриманням прав людини Г. Лаутерпахт назвав (як він сам висловився, «умовно») «Вища комісія з прав людини». Вона мала утворюватись Радою ООН як постійно діючий орган, що складався з відібраних нею незалежних фахівців з найвищими діловими (чи то управлінськими, чи то юридичними) та моральними якостями [2, с. 196]. Природа цієї Комісії, зумовлювана її основними функціями, мала би мати, за задумом автора, комплексний характер, поєднуючи у собі «політичні, правові та адміністративні» [2, с. 198] повноваження стосовно впливу на держави, які припустилися порушень Міжнародного білля прав людини. Цю Комісію Г. Лаутерпахт уявляв як «симбіоз органу управління державними справами і судового підходу» задля забезпечення дотримання всіма державами основоположних людських прав.

Право звертатись до Вищої комісії надавалося не тільки окремим індивідам та їхнім організаціям, а й також державам; причому перші два види суб'єктів діставали би таку можливість лише після того, як вони вичерпали усі національні юридичні засоби правозахисту. Г. Лаутерпахт чітко застерігав, що для заявників Вища комісія не є ані апеляційною, ані касаційною (четвер-

тою) інстанцією стосовно національних судових чи інших правозахисних органів. І хоча, зауважував він, рішення найвищого національного суду «повинні бути останнім словом у державі, вони не можуть, у зв'язку з міжнародним контролем за виконанням Білля прав людини, бути наділені абсолютною остаточністю» [2, с. 199].

Отримавши інформацію про порушення Білля, Вища комісія мала би входити у комунікацію з «обвинуваченою» державою задля з'ясування позиції останньої стосовно висунутих до неї претензій.

Висновки Вищої комісії щодо розглянутих нею заяв і звернень мали би зумовлювати й характер її реакції на останні, зміст якої міг бути досить різноманітним: це, наприклад, рекомендації і пропозиції відповідній державі стосовно вчинення нею певних дій, а у разі серйозних і частих порушень прав людини – її звернення до Ради ООН із клопотанням вжити необхідних дипломатичних чи політичних, чи економічних, чи навіть (у разі потреби) примусових (силових) заходів.

Усі основні характеристики Вищої комісії, створити яку пропонував Г. Лаутерпахт, можна, до деякої міри умовно, розподілити на три групи: інституціонально-організаційні (структурні), функціональні (компетенційні) та процедурно-процесуальні. Розглянемо стисло кожен з них.

Складовою частиною Вищої комісії мав би стати Секретаріат, котрий забезпечуватиме її діяльність. Причому його функції не обмежувалися б виконанням тільки техніко-допоміжних завдань, а й охоплювали би також ви-

рішення питань, так би мовити, «сутнісних», змістових. Тому склад Секретаріату повинен, на думку проєктанта, визначатися самою Вищою комісією, – причому уникаючи будь-яких політичних чинників, впливів. Працівникам Секретаріату Вищої комісії має бути притаманна, вважав проєктант, належна компетентність і неупередженість, як це зазвичай вимагається у міжнародних цивільних органах.

Самі члени Вищої комісії не повинні працювати, виконувати обов'язки у будь-яких інших структурах чи органах (подібно до суддів в органах міжнародного правосуддя). Г. Лаутерпахт зазначав, що з-поміж членів Вищої комісії доречно мати і таких людей, які мають досвід судової роботи, хоча будь-яка юридична кваліфікація сама по собі, вважав він, не повинна бути конче необхідною для призначення на посаду члена цієї Комісії. Більш важливим для такого призначення є, на його думку, вельми високі якості державного діяча, управлінця.

Певні міркування висловив Г. Лаутерпахт і щодо процедури діяльності Вищої комісії. Припускаючи, що кількість заяв і звернень до неї буде досить великою, він вважав, що усі вони мали би попередньо розглядатися її Секретаріатом, якому дозволятиметься «відсікати» ті з них, котрі будуть «явно необґрунтованими, легковажними чи малозначущими» [2, с. 202]. Причому таку попередню експертизу мав би проводити не одноосібно хтось із працівників Секретаріату, а їх колегія у складі щонайменше трьох його членів, з яких хоча б один повинен мати судовий досвід.

Заяви чи звернення, які пройшли таку експертизу, передаватимуться для детального дослідження комітету (або комітетам), до складу якого входитимуть «вищі члени Секретаріату». Такий комітет готуватиме доповідь і рекомендації для прийняття рішення Вищою комісією. Відповідно до цієї доповіді та після отримання з розглядуваного питання пояснень і міркувань уряду держави-«відповідача» Вища комісія має виконати «найважчий і найтонший аспект свого завдання». Вона може дійти висновку про те, що заява або подання є цілком обґрунтованими, оскільки порушення Білля справді мало місце. Однак якщо це порушення є, на її думку, малозначущим, то вона матиме можливість не ухвалювати і не оприлюднювати якихось серйозних своїх висновків. Утім, з погляду Г. Лаутерпахта, було би доцільним встановити політичний механізм примусу з боку органів міжнародної виконавчої влади, який уводитиметься в дію тільки у випадках серйозних та постійних порушень Білля прав людини.

У разі ж якщо виникатимуть розбіжності між урядом держави та Вищою комісією щодо інтерпретації Білля, остання мала би віддавати перевагу саме тій інтерпретації, якої дотримувалися органи законодавчої, судової або виконавчої влади відповідної держави.

Спеціальні застереження висловив Г. Лаутерпахт стосовно розгляду Вищою комісією питань про можливі порушення соціально-економічних і культурних прав (статті 9–14 Білля). У цих справах завдання Вищої комісії, зазначав Г. Лаутерпахт, «буде особ-

ливо відповідальним і делікатним». Адже зобов'язання держави стосовно забезпечення саме таких прав людини мають бути «з необхідності гнучкими і зумовленими внутрішніми умовами та загальним економічним розвитком держави». Автор навіть припускає, що мають бути створені спеціалізовані секції Секретаріату Вищої комісії для постійного дослідження прогресу у здійсненні означеної групи прав людини. Можна буде, ясна річ, консультуватися, зокрема, і з Міжнародною організацією праці. Але в кінцевому підсумку відповідальність за ініціювання будь-яких дій міжнародного характеру стосовно держав, які зазнали невдачі у виконанні своїх зобов'язань щодо забезпечення соціальних прав, лежатиме саме на Вищій комісії.

Що стосується основних функцій Вищої комісії, то вони будуть полягати у: а) загальному нагляді, у найширшому сенсі, за дотриманням Міжнародного білля прав людини і б) застосуванні нею цього акта задля ухвалення, відповідно до наданих ним їй повноважень, рішень стосовно держав – порушників Білля.

Професор Г. Лаутерпахт розрізняє два види джерел інформації Вищої комісії стосовно стану дотримання Білля різними державами. По-перше, вона сама – з власної ініціативи – мала би збирати таку інформацію, спираючись, зокрема, на публікації, петиції з приватних джерел і від представників держав, на комунікацію з урядами держав та на свої періодичні звіти щодо дотримання Білля (такі звіти, як згадувалося,

вона мала би щорічно подавати Раді ООН).

Крім того, потрібна для Вищої комісії інформація включатиме, вважав Г. Лаутерпахт, не тільки відповідне національне законодавство і судові рішення, а й такі матеріали, як приватні листи, статті у пресі, звіти про парламентські дебати, повідомлення про діяльність правозахисних організацій та ін. Такий ініціативний і незалежний збір інформації дозволить, на гадку Г. Лаутерпахта, Вищій комісії «діяти незалежно від клопотань осіб і представництв держав». (Так, наприклад, було б її обов'язком діяти за власною ініціативою, якщо яка-небудь держава, скажімо, змінить свою конституцію таким чином, що внаслідок цього буде явно обмежено свободу людини.)

Другим основним джерелом інформаційного забезпечення виконання Вищою комісією її завдань мають бути, як зазначав Г. Лаутерпахт, індивідуальні заяви, а також подання держав. Причому, акцентував він, Вища комісія не повинна обмежуватися лише пасивним збиранням, накопиченням такої інформації. Основне в її роботі – це «активна участь у реалізації людських прав, закріплених у Біллі». Вона має організовувати (шляхом переговорів і реалізації своїх висновків) усунення будь-яких порушень Білля та передачі до найвищих міжнародних авторитетних інстанцій інформації про такі його порушення, які сама Вища комісія не в змозі усунути лише власними зусиллями і засобами.

Професор Г. Лаутерпахт припускає, що означені заяви (скарги) до Ви-

щої комісії найімовірніше «матимуть місце з огляду на законодавчі заходи, які порушують Міжнародний білль прав людини, або ж унаслідок невиконання національного законодавства, яке призначене попереджати та припиняти такі порушення. Причому, як вважав Г. Лаутерпахт, основна частина отриманих Вищою комісією заяв розглядатиметься навіть незалежно від того, чи відповідні положення Білля набули статусу частини конституційного права держави (і, отже, так би мовити, «нав'язуються» судам), але вже лише тому, що вони стосуватимуться політичних, культурних і соціальних прав людини, зафіксованих у частині II Білля.

Професор Г. Лаутерпахт підкреслював у цьому розділі своєї книги, що право окремих осіб та організацій на звернення до Вищої комісії щодо дотримання Міжнародного білля прав людини не може бути заборонено або обмежено.

Незвичним було й твердження Г. Лаутерпахта про те, що кожна держава, яка підписала Білль, повинна мати не тільки право, а й – з огляду на статтю 18 Білля – обов'язок «довести до відома Вищої комісії інформацію про будь-яке порушення Білля». (Причому це не виключає того, що – згідно зі ст. 20 Лаутерпахтівського проекту – будь-яка держава може внести на розгляд Ради або Генеральної Асамблеї ООН питання про порушення Міжнародного білля прав людини.)

Та як би там не було, саме Вища комісія має стати – за уявленням автора її проекту – тим органом, на який по-

кладається центр ваги всієї системи захисту прав людини.

Ось так виглядав «піонерський», справді революційний, Лаутерпахтівський проект спеціалізованого ООНівського органу контролю за повсюдним і постійним дотриманням передбачених Біллем основоположних людських прав.

Основні висновки. Безперечно, не всі схарактеризовані вище пропозиції Г. Лаутерпахта дістали згодом практичне втілення. Наступні історичні події, істотні соціальні зміни й інші різноманітні чинники не могли не вплинути на практичне вирішення на міжнародному рівні багатьох правозахисних проблем. Але й те, що спромігся вперше в історії людства сконструювати в цьому напрямі професор Г. Лаутерпахт, заслуговує на найвищу оцінку та повагу, оскільки не залишилось взагалі незатребуваним, невикористовуваним і тому не могло не вплинути, тією чи іншою мірою, на реальне створення та функціонування міжнародних правозахисних інституцій як на рівні ООН, так і в різних регіонах світу (насамперед в Європі).

Сподіваюсь, сучасні фахівці з міжнародного захисту прав людини, аналізуючи висвітлений у цій статті проект Г. Лаутерпахта щодо міжнародного органу задля всесвітнього контролю за дотриманням основоположних прав людини, зможуть зробити висновки про те, які ж із положень цього проекту згодом дістали відображення у побудові та порядку діяльності створених після Другої світової війни міжнародних правозахисних інституцій. Та

навіть побіжне порівняння наведених вище уявлень професора Г. Лаутерпахта з міжнародними нормативно-юридичними джерелами, в яких означені питання були пізніше регламентовані, дозволяє констатувати таке.

До авторських фундаментальних ідей, належать, зокрема, такі:

– надання кожній людині статусу суб'єкта міжнародного права (зокрема можливості скаржитися їй до такої інституції на порушення «своєю» державою основоположних людських прав);

– встановлення обов'язку держави, так би мовити, звітувати перед цим органом за її дії щодо прав людини та виконувати його рішення й рекомендації;

– надання людині (чи організації) означеного права лише після того, як нею вичерпані всі національні засоби правозахисту;

– структурування згаданого органу на дві частини задля можливості попереднього відсіву певних видів заяв (скарги) людей та організацій і формулювання певних критеріїв для такого відсіву;

– визнання суб'єктами звернення до проєктованого міжнародного органу не тільки окремих індивідів і різноманітних організацій, а також будь-яких із тих держав, які підписали Міжнародний білль прав людини.

Майже усі ці ідеї знайшли, тією чи іншою мірою, відображення у подальшій міжнародно-правовій регламентації створення та діяльності чи то все-світніх, чи то регіональних правозахисних установ, котрі існують і нині.

Та навіть якщо далеко не всі укладчі міжнародних правових актів, якими здійснювалася така регламентація, були ознайомлені з виданою у 1945 р. книгою професора Г. Лаутерпахта «Міжнародний білль прав людини», то вже навіть сам по собі факт концептуально-змістового збігу деяких положень цих актів із пропозиціями її автора тим більше є свідченням унікальної сили інтелекту, ґрунтовності й передбачливості уявлень цього класика міжнародного права. Адже саме завдяки цьому відбувся подальший революційний розвиток цього права у гуманістичному, людиноцентричному напрямі. І він – професор Герш Лаутерпахт – безсумнівно заслуговує на те, аби про нього, про його праці, зрештою про його заслуги перед цивілізованим людством знали і пам'ятали в Україні (зокрема, зі зрозумілих причин, у Львівському національному університеті імені Івана Франка) та й в інших країнах світу, а також у міжнародних інституціях.

Список використаних джерел

1. Burgers J. The Road to San Francisco: The Revival of the Human Rights Idea in the Twentieth Century. *Human Rights Quarterly*. 1992. Vol. 14, No 4. pp. 447–477.
2. Lauterpacht H. An International Bill of the Rights of Man. Ny., 1945. 230 p.
3. Буткевич В. Право на життя – основоположне право ЄКПЛ. Становлення та розвиток критеріїв і стандартів його застосування. *Європейський суд з прав людини. Судова практика*. Вип. 2. Стаття 2 ЄКПЛ «Право на життя»: у 3 кн. К., 2011. Кн. 2. С. 199–613.
4. Sends P. Introduction // Lauterpaht H. An International Bill of the Rights of Man. Oxford, 2013. P. VII. – XVII.

5. Рабінович П., Особа В. Автор ідеї та першого проекту Міжнародного білля прав людини. *Право України*. 2013. № 12. С. 9–15.
6. Sends Ph. East West Street. On the Origins of Genocide and Crimes Against Humanity. Weidenfeld & Nicolson, the Orion Publishing Group Ltd, London, 2016. 464 p.

References

1. Burgers J. The Road to San Francisco: The Revival of the Human Rights Idea in the Twentieth Century // *Human Rights Quarterly*. 1992, Vol.14, No 4. pp. 447–477 [in English].
2. Lauterpacht H. An International Bill of the Rights of Man. Ny., 1945. 230 p [in English].
3. Butkevych V. (2011) Pravo na zhyttia – osnovopolozhne pravo YeKPL. Stanovlennia ta rozvytok kryteriiv i standartiv yoho zastosuvannia [The right to life is the fundamental right of the ECHR. Formation and development of criteria and standards for its application]. *Yevropeiskyi sud z prav liudyny. Sudova praktyka – European Court of Human Rights. Judicial practice*. Vol. 1–3. V. 2. pp. 199–613 [in Ukrainian].
4. Sends P. Introduction. – In: Lauterpaht H. An International Bill of the Rights of Man. – Oxford. – 2013. P. VII. – XVII [in English].
5. Rabinovych P., Osoba V. (2013) Avtor idei ta pershoho proektu Mizhnarodnoho billia prav liudyny [The author of the idea and the first draft of the International Bill of Human Rights]. *Pravo Ukrainy – The Law of Ukraine*. V. 12. pp. 9–15 [in Ukrainian].
6. Sends Ph. East West Street. On the Origins of Genocide and Crimes Against Humanity. – Weidenfeld & Nicolson, the Orion Publishing Group Ltd, London, 2016. 464 p [in English].

Рабинович П. М., доктор юридических наук, професор кафедри теорії та філософії права Львівського національного університету імені Івана Франко, академик Національної академії правових наук України, Україна, г. Львів
e-mail: rmpetro2009@gmail.com

К характеристике доктринальных источников создания международных органов контроля за соблюдением государствами прав человека («пионерский» проект профессора Г. Лаутерпахта – выпускника Львовского университета)

В статье обосновывается, что именно Герш Лаутерпахт (получивший юридическое образование во Львовском университете) впервые разработал детальный проект специального органа ООН для контроля за соблюдением ее Международного билля прав человека. Характеризуются и кратко комментируются основные положения Лаутерпахтовского проекта, отдельные из которых со временем были реализованы, так или иначе, в международных правозащитных актах всемирного или регионального уровня.

Ключевые слова: Г. Лаутерпахт, Международный билль прав человека, Всеобщая декларация прав человека, Организация Объединенных Наций, Высшая комиссия по правам человека.

Rabinovych P., Doctor of Legal Sciences, Professor of the Chair of Theory and Philosophy of Law, Ivan Franko National University of Lviv, Academician of national Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine, Lviv
e-mail: rmpetro2009@gmail.com

On the Characteristics of Doctrinal Sources of International Human Rights Bodies Establishment: (Hersch Lauterpacht's Pioneer Project)

The Article shows that it was Hersch Lauterpacht (former student of Lviv University) who wrote the draft for UN body for controlling the compliance of an International Bill of the rights

of man. The article briefly interprets basic provisions of Lauterpacht's project, some of which were embodied in human rights treaties of global and regional level. These provisions i.a. include: entitlement of a person to be the subject of international law (i.a. entitlement of a person to claim justice in regard to human rights violation before an international court); establishment of a state's duty (a) to report before this body on its human rights policy and (b) to execute its decisions and recommendations; entitlement of a person to lodge his claims after all internal remedies are exhausted; this body must have at least two divisions: the first one for the dissemination of complaints, the second one – to adopt judgements; acknowledgement of the right to lodge a complaint for individuals and different organizations so as for any state-party of the International Bill of Rights of Man. Most of these ideas were reflected in future regulations of human rights bodies across the globe.

Key words: Hersch Lauterpacht, International Bill of Rights of Man, Universal Declaration of Human Rights, United Nations Organization, High Commission on human rights.